

////////////////////////////////////
Meetstrategie en methodiek hydromorfologie
////////////////////////////////////

1 METHODIEK

Per waterlichaam wordt een brede set van hydromorfologische kenmerken geïnventariseerd. Op basis van die gegevens wordt een kwaliteitsbeoordeling toegekend.

Bij voorkeur wordt in het late najaar, de winter en het vroege voorjaar gekarteerd tijdens gemiddelde waterstanden.

Hoogwaterstanden kunnen namelijk leiden tot verhoogde sedimentafvoer en zo tot een verlaagd doorzicht. Dieptepatronen, sedimentbanken, bodemtextuur e.d. zijn daardoor moeilijker tot niet langer interpreteerbaar. In periodes van laagwater kunnen gedeeltes van de bedding die droog zijn komen te liggen verkeerdelijk worden geïnterpreteerd als sedimentbanken of kan onbegroeide bedding worden aanzien als erosiezone. Daarenboven kan tijdens het late voorjaar, de zomer en het vroege najaar de vegetatie op de oevers zo hoog zijn dat geen duidelijk overzicht van beide oevers kan worden verkregen.

De hydromorfologische inventarisatie van waterlichamen gebeurt op basis van steekproeven in de vorm van trajecten. Het aantal trajecten en de lengte van een traject worden bepaald op basis van het type waterloop en de diversiteit ervan. De inventarisatie van de onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie vormt daar in de eerste inventarisatiecyclus (2007-2012) echter een uitzondering op. De VMM is immers beheerder van die waterlopen en streeft daarom naar een totaalinventarisatie. Met het oog op een goed beheer is een goede kennis van de volledige waterloop van belang.

Vanwege de verwachte lage diversiteit binnen een traject bedraagt de standaardlengte van bevaarbare waterlichamen 400 meter. Het aantal trajecten staat in verhouding tot de geschatte diversiteit van het waterlichaam. Bij onbevaarbare waterlichamen zijn er trajecten van zowel 400 als 200 meter, afhankelijk van de grootte van het waterlichaam. Voor de lokale oppervlaktewaterlichamen van eerste orde wordt gestreefd naar een inventarisatie van 6 trajecten van telkens 100 meter.

Op elk traject wordt het gemiddelde dwarsprofiel bepaald, de stromingsvariatie beschouwd en de bedding beoordeeld op mate van natuurlijkheid, bodemsubstraat, vegetatie, stroomkuilenpatroon, sedimentbanken en sliblaag. Het percentage beschaduwing, de aanwezigheid van dood hout en de mate van meandering worden geschat. Van de oevers wordt het profiel bepaald, wat eveneens de steilheid en de versterking inhoudt, en worden de bedijking en de vegetatie bekeken. Eventuele barrières worden genoteerd en het landgebruik van het omliggende land op beide oevers wordt procentueel geschat.

Alle in het veld verzamelde gegevens leiden tot een algemene waardering van het profiel, de bedding, de oever, de stroming, de laterale continuïteit, de longitudinale continuïteit en de alluviale processen. Die afzonderlijke scores variëren tussen de waarden 0 en 1. Het gemiddelde van die afzonderlijke waarderingen binnen het traject bepaalt de uiteindelijke score van het traject. De finale hydromorfologische

kwaliteitswaardering van het gehele oppervlaktewaterlichaam is dan het gewogen gemiddelde van de scores van alle trajecten.

Voor het bepalen van de ecologische toestand van het oppervlaktewater speelt de hydromorfologische kwaliteitswaardering enkel een rol bij het onderscheiden van de goede en de zeer goede ecologische toestand. Bij het interpreteren van resultaten van de biologische kwaliteitselementen zijn de gegevens over hydromorfologie echter ook van groot belang omdat ze kunnen verklaren waarom er ondanks een goede waterkwaliteit soms toch geen gezonde biologische levensgemeenschap aangetroffen wordt.

2 MEETSTRATEGIE

De hydromorfologische kenmerken van de waterlopen worden geïnventariseerd door de VMM.

Het huidige hydromorfologische meetnet, conform de vereisten van de kaderrichtlijn Water, werd opgezet in 2007. Het meetnet bouwt voort op de hydromorfologische inventarisatie van onbevaarbare waterlopen van eerste categorie die al in 2000 startte. Met de komst van de Europese kaderrichtlijn Water (KRW) waarin gesteld wordt dat bij alle Europese waterlichamen de hydromorfologische kwaliteit moet worden bepaald, werd ook een meetnet opgezet voor de overige waterlichamen (zie begrippenlijst – waterlichamen).

Enkel de kleinste onbevaarbare waterlopen, de zgn. lokale waterlichamen van tweede orde zijn momenteel niet opgenomen voor inventarisatie.

De hydromorfologie van een waterlichaam evolueert veel minder snel dan de waterkwaliteit. Daarom heeft het geen zin die even frequent te monitoren als de overige kwaliteitselementen. De kaderrichtlijn Water voorziet in een hydromorfologische kwaliteitsbeoordeling van de waterlichamen om de 6 jaar. De eerste zesjaarlijkse cyclus liep af in 2012.